

κὸν οὐσίου δηλ., τὰ πέντε αἰσθητήρια δργανά μας. Ἀλλὰ ἡ πεῖρα τοῦ ζῶντος δργανισμοῦ συντελεῖται δι’ ὀλοκλήρου τοῦ ζῶντος σώματός του ως συνόλου καὶ εἶναι δύσκολον νὰ καθορίσωμεν ποὺ τελειώνει τὸ σῶμα καὶ ποὺ ἀργοῦται ὁ φυσικὸς οὐσμός. Δεύτερον διότι θεωρεῖ ὅτι ἡ ἀνάλυσις τῆς ἐσωτερικῆς παρατηρησεως εἶναι ὁ μόνος τρόπος ἐξετάσεως τῆς πείρας. Καὶ αὐτὴ ἡ ψυχελεγία τὴν ἔχει ἥδη ἀπαρνηθῆ τὴν θεωρίαν αὐτῆν, ἵδια διότι ἀποκλείει τὸ ἐσωτερικὸν συγαίσθημα τῆς συμμετογῆς εἰς ταύτην τοῦ σώματός μας. Καὶ δμως κανενὸς εἰδους ἐπίδρασις δὲν ἐπιτρέπεται νὰ παραγκωνισθῇ κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν στοιχείων τῆς πείρας.

Τὰ στοιχεῖα τῆς βιβλαιότητος τὰ ἀρυσμεθα ἀπὸ τὴν γλῶσσαν, τοὺς τοιωνανέκους θεσμοὺς καὶ τὴν πρᾶξιν. Ἡ προσήλωσις δμως εἰς τὰς γλωσσικὰς ἐκφράσεις παρεπλάνησε πολλάκις τοὺς φιλοσόφους· διότι καὶ ἀτελείας ἔχει ἡ γλῶσσα καὶ αἱ διὰ τῆς γλώσσης ἐκφράσεις ἐγνωσθεῖν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀκολουθοῦν τὰς προόδους τῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν ἐπιστημῶν.

Ἡ περιγραφὴ γενικότης εἶναι ἡ κυριωτέρα μέθοδος τῆς φιλοσοφίας ἐν τῇ γρησιμοποιήσει τῶν ἀποδείξεων της, δηλ. ἡ φιλοσοφικὴ γενικότης ἐξαίρει ἐκεῖνα τὰ χαρακτηριστικὰ τὰ ἔχοντα διαρκῆ σπουδαιότητα παραλείπουσα τὰ δευτερεύοντα καὶ φευγαλέα τοιαῦτα. Εἰς τὴν ἐνέργειαν ταύτην ἔχοιεν ἀνοδον ἐκ τοῦ καθ’ ἔκαστον γεγονότος εἰς τὸ γένος. ᩠ φιλοσοφία εἶναι κατὰ ταῦτα ἡ ἀνοδος εἰς τὰς γενικότητας πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ κατανοήσωμεν τοὺς δυνατοὺς αὐτῶν συνδυασμούς. ᩠ ἀνακάλυψις νέων γενικοτήτων αὐξάνει τὴν γονιμότητα τῶν ἥδη ὑπαρχουσῶν. Εἰς ἓνα φυλοσοφικὸν σύστημα εἶναι ἀνάγκη εἰς ἐκάστην μεταφυσικὴν ἔννοιαν νὰ δίδεται ἡ μεγαλειτέρα δυνατή ἔκτασις, διότι μέντον κατ’ αὐτὸν τὸν τρόπον εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξερευνηθῇ ἡ ἀληθής προσαρμογὴ τῶν ἴδεων.

Δ'. Πολιτισμός. — Εἰς τὸ Τέταρτον καὶ τελευταῖον μέρος ἐξετάζονται γενικαὶ τινες ἔννοιαι ἵδιαιτέρως χρησιμεύουσαι εἰς τὴν πρωθησίν τοῦ πολιτισμοῦ, αἱ ἔννοιαι τοῦ ἀληθιοῦ, τοῦ ὄραίου, τοῦ ἀγαθοῦ. Τῶν σχετικῶν πρὸς τὰς ἔννοιας ταῦτας κεφαλαίων εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ δοθῇ περίληψις χωρὶς νὰ ὑπάρξῃ κίνδυνος νὰ ἀποδοθεῖν ἐσφαλμένως αἱ ἵδεαι τοῦ συγγραφέως ἵδιας ἀφοῦ πρόκειται περὶ θεμάτων δπού προέχουσαν θέσιν καταλαμβάνουν καὶ καλλιτεχνικαὶ ἀντιλήψεις.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ἵδιότης ἡ δποία ἀφορᾷ μόνον τὸ φαινόμενον: ἀλήθεια δὲ εἶναι ἡ συμφωνία τοῦ φαινομέτου πρὸς τὴν πραγματικότητα. ᩠ «μέθεξις» τοῦ Πλάτωνος εἶναι ἡ αὐτὴ ἔννοια, ἀλλὰ ὑπὸ γενικότερων τύπων. Εἰς τὴν ἀνθρωπίνην πεῖραν συναντῶμεν δύο κύρια παραδειγματα σχέσεως ἀληθείας: τὰς πρωτάσεις (ἀρχὰς) καὶ τὰς ἐκ τῶν αἰσθήσεων ἐντυπώσεις. ᩠ πρότασις εἶναι ἡ ἀφηρημένη δυγατότης μας ὡρισμένης σχέσεως ἡ δειμων ἐκδηλωντος ὥρισμένων τινὰ τύπων. Μία πρότασις εἶναι ὑπόθεσις περὶ πράγματός τινος. Εἶναι σπουδαιότερον

πρωτάσεις (ἀρχαὶ) νὰ είνε ἐνδιαφέρουσαι παρὰ νὰ είνε ἀληθεῖς· φυσικά ὅμως μία ἀληθής πρότασις ἔχει περισσοτέρας πιθανότητας νὰ είνε ἐνδιαφέρουσα ἀπὸ μίαν ψευδῆ. Τὸ ἀνώτατον σημεῖον τῆς φαινομενικότητος εἶνε ἡ ἐκ τῶν αἰσθήσεων ἐντύπωσις τῶν ζώντων δργανισμῶν τῆς γῆς. Αἱ αἰσθήσεις αἱ προερχόμεναι ἐκ τῶν λειτουργιῶν τοῦ σώματος ἐν τῷ παρελθόντι προβάλλονται ἐν τῷ χώρῳ τοῦ σημερινοῦ κόσμου. Καὶ θεται ἀμέσως τὸ ἔρωτημα: ἡ αἰσθησις εἶνε πράγματι ἴδιότητος τοῦ ἔξωτερικοῦ χώρου; "Οπωσδήποτε βέβαιον είνε δτι ἐκεῖνο ποὺ ζητοῦμε εἰνε νὰ συμφωνῇ καὶ ἀνταποκρίνεται ἐκεῖνο ποὺ φαίνεται πρὸς τὴν πραγματικότητα." Εχομεν δὲ κανένα λόγον νὰ πιστεύωμεν δτι δ ἔξω κόσμος εἶνε ὅπως μας τὸν παρουσιάζουν τὰ αἰσθητήριά μας δργανα; "Ισως γὰ πρέπη νὰ παραδεχθῶμεν δτι τὸ σῶμα τοῦ ζῶντος δργανισμοῦ καὶ δ ἔξωτερικὸς κόσμος εἶνε κατὰ τοιούτον τρόπον συντονισμένα ὥστε ὑπὸ δμαλάς περιστάσεις ἐκεῖνο ποὺ φαίνεται νὰ είνε σύμφωνον πρὸς τὴν φύσιν τῶν ἔξω χώρων, καὶ ἐπὶ πλέον δτι εἰς τὴν φύσιν ὑπάρχει τάσις πρὸς τὸν συντονισμόν, δηλαδὴ ἔρως ὧθῶν πρὸς τελειωποίησιν.

Κάλος εἶνε ἡ φυσικὴ προσαρμογὴ τῶν διαφόρων παραγόντων εἰς τις συμβεβηκός τῆς πείρας. Ἀλλὰ «προσαρμογὴ» προύποθέτει σκοπὸν δ ὅποῖς εἶνε διττός· πρῶτον ἡ ἔλλειψις συγκρούσεων μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐντυπώσεων τοῦθ' ὅπερ ἀποτελεῖ τὸν κατώτερον βαθμὸν τῆς ὠραιότητος καὶ δεύτερον νέαι συνθέσεις μεταξὺ τῶν ἐντυπώσεων γεννῶσαι ἀντιθέσεις προκαλούσας νέας συνθέσεις αἱ δποῖαι αὐξάνουν τὰ αἰσθήματα τῆς συμφωνίας τὰ φυσικὰ εἰς ἐκάστην ἐξ αὐτῶν. Οὕτω τὰ μέρη συμβάλλουν εἰς τὸ γενικὸν αἰσθημα τοῦ δλου τὸ δποῖον πάλιν βιηθεῖ τὴν ἔντασιν τοῦ αἰσθήματος τῶν μερῶν.

Ἡ τελειότης λοιπὸν τῆς ὠραιότητος εἶνε ἡ τελειότης τῆς Ἀρμονίας τῆς δποίας πάλιν ἡ τελειότης ἔγκειται εἰς τὴν τελειότητα τῆς ὑποκειμενικῆς μορφῆς εἰς τὰς λεπτομερείας καὶ εἰς τὴν τελικὴν σύνθεσιν. Ἀλλὰ καὶ αἱ ἀσυμφωνίαι εἶνε ἀπαραίτητοι διότι χωρὶς αὐτὰς δὲν ὑπάρχει πρόδοσ· δταν ὑπάρχουν ἀσυμφωνίαι ἐπιζητεῖται ἀνώτερός τις τρόπος συνθέσεως δ ὅποῖς νὰ περιλάβῃ καὶ νὰ ἐξουδετερώσῃ ταύτας· δταν φθάσωμεν εἰς τὴν τελειότητα τότε πάνει καὶ μαραίνεται ἡ ἐμπνευσις καὶ ἀντικαθίσταται ὑπὸ ῥουτίνας ἡ δποία εἶνε ἡ ἀρχὴ τῆς καταπτώσεως. Εἶνε ἀνάγκη νὰ εὑρεθοῦν νέαι ἰδέαι, νὰ μορφωθοῦν γέα ἰδεώδη τὰ δποῖα θὰ ἀκολουθήσουν καὶ μεταρρυθμίσεις. Ἐκ τῶν δύο ἐννοιῶν τοῦ ἀληθεῦς καὶ τοῦ ὠραίου ἡ ἔννοια τοῦ ὠραίου εἶνε ἡ εύρυτέρα. Τὸ κάλλος εἶνε ἡ ἐναρμόνησις μεταξὺ τῶν διαφόρων παραγόντων τῆς πείρας διὰ τὴν παραγωγὴν τῆς μεγίστης δυνατῆς ἐνεργείας: τὸ κάλλος ἄρα ἀφορᾶ τὰς ἀναμετάξυ τῶν σχέσεις τῶν διαφόρων παραγόντων τῆς πραγματικότητος, τὰς ἀναμετάξυ τῶν σχέσεις τῶν παραγόντων τοῦ φαινομένου ὡς καὶ τὰς σχέσεις φαινομένου καὶ πραγματικότητος. Ἡ τελεολογία τοῦ Σύμπαντος ἔχει ὡς σκοπὸν τὴν παραγωγὴν κάλλους. Ἡ σχέσις τῆς ἀληθείας δὲν προκαλεῖ παρὰ τῷ ἀντιλαμβανομένῳ κανένα ἰδιαίτερον τύπον ὑποκειμενικῆς μορφῆς δηλαδὴ

ἡ κρίσις ἀληθείας δὲν είνε καὶ κατ' ἀνάγκην ὥραί τοι μάλιστα δυνατόν νὰ είνε καὶ τὸ ἀντίθετο. Καὶ ἀπομένει οὕτω ἡ ὥραιότης ὡς ὁ μόνος σκοπὸς ὁ ὄποιος ὡς ἔξ αὐτῆς τῆς φύσεώς του δικαιολογεῖ ἔχει. Παρ' έλα ταῦτα είνε ἀνυπολόγιστος καὶ τεραστία ἡ σημασία τῆς ἀληθείας διὰ τὴν προώθησιν τοῦ θραίσου, ἡ σχέσις τῆς ἀληθείας είνε δὲ πλευροφερούσας καὶ κατ' εύθεταν τρόπος πρὸς πραγματοποίησιν τῆς ἀρμονίας. Καὶ ἐν τούτῳ ἔγκειται ἡ δύναμις τῆς ἀληθείας· γωρίς τὸ κάλλος ἡ ἀληθεία δὲν είνε οὔτε καλή οὔτε κακή: ἡ ἀληθεία ἔχει ἀξίαν ἀκριβῶς ἔξ αἰτίας τοῦ κάλλους.

“**Η καλλιτεγνία** είνε ἡ σκόπιμος προσαρμογὴ τοῦ φαινομένου εἰς τὴν πραγματειότητα· ὁ σκοπὸς οὗτος είνε ἡ ἀληθεία καὶ τὸ κάλλος· ἅμα λείπει ἐν ἑκ τῶν δύο ὁ σκοπὸς ἐπιτυγχάνεται ἀτελῶς· ὅταν δημοσίες σκονταρήνωμένοι καὶ οἱ δύο παράγοντες τότε ἔχομεν τελειότητα τῆς καλλιτεχνίας. “**Η συνείδησις** είνε δὲ παράγων τῆς πείρας δὲ ὄποις καθιστᾶ ὕσυνατήν τὴν καλλιτεχνίαν ἀλλ' ἡ καλλιτεχνία ἡ ὄποια προέρχεται ἀπὸ τὴν διαυγὴν συνείδησιν είνε μάνον μία εἰδικὴ περίπτωσις μιᾶς γενικωτέρας καλλιτεχνίας ἡ ὄποια εύρισκεται διάχυτος εἰς τὰς ψήφη ἐνσυνειδήτους ἐνεργείας τῆς ἀνθρωπίνης πείρας. “**Η οὐσία τῆς καλλιτεχνίας** είνε νὰ είνε τεχνητή· ἡ τελειότης δημοσίες ἔγκειται εἰς τὸ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν φύσιν γωρίς νὰ παύῃ νὰ είνε καλλιτεχνία· μὲν ἄλλας λέξεις ἡ καλλιτεχνία είνε ἡ παιδεία τῆς φύσεως. Καὶ οὕτω, ἐν γενικωτέρᾳ σημασίᾳ, λέγομεν ὅτι ἡ καλλιτεχνία είνε δὲ πολιτισμός, διότι πολιτισμός δὲν είνε παρὰ ἡ ἐπιδίωξις τῆς διανονοματικής τελειότητος τῆς ἀρμονίας. Τὸ ἀνθρώπινον σῶμα είνε δργανῶν διὰ τὴν δημιουργίαν καλλιτεχνίας ἐν τῇ ζωῇ τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς· ἡ ἀφετηρία λοιπὸν τῆς τόσον ἔξειλυγμένης ἀνθρωπίνης καλλιτεχνίας πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ μεταξὺ τάσεων καὶ ἐπιθυμιῶν τὰς δρούσας γεννοῦν αἱ φυσιολογικαὶ λειτουργίαι τοῦ σώματος. “**Η ἐπιστήμη** καὶ ἡ καλλιτεχνία συνίστανται εἰς τὴν ἐνσυνείδητον ἐπιδίωξιν τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ κάλλους: δι' αὐτῶν ἡ πεπερασμένη συνείδησις τῆς ἀνθρωπότητος ἰδιοποιεῖται τὴν ἀπειρον γονιμότητα τῆς φύσεως.

Πλὴν τῆς ἀληθείας, τοῦ κάλλους καὶ τῆς καλλιτεχνίας δὲ συγγραφεὺς φρονεῖ ὅτι μία πεπολιτισμένη κοινωνία πρέπει νὰ ἔχῃ δύο ἀκόμη ἴδιότητας: γαλήνην, δχι πολιτικὴν ἄλλα ψυχικὴν καὶ πνεῦμα ἔξευρενητικόν, ἐπιζητοῦν τὸ νέον ἔστω καὶ ἀν δōηγεῖ πολλάκις εἰς περιπτείας. “**Ως τύπος** τοῦ πολιτισμοῦ θεωρεῖται δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν ῥωμαίων κατὰ τὰς καλειτέρας αὐτῶν ἐποχάς Καὶ δημως δὲ τρόπος οὗτος τοῦ σκέπτεσθαι: ἔχει ἐνα σπουδαῖον μειονέκτημα: διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν κυττάζομεν πρὸς τὰ δρόσων ἐνῷ δὲ κόσμος προχωρεῖ πρὸς νέον τρόπον ζωῆς, καὶ ἀφ' ἑτέρου περιστρέψθεται εἰς ἐνα μόνον τύπον κοινωνικῆς τελειότητος. Οἱ Ἑλληνες δταν ἐπλαττον τὸν πολιτισμόν των δὲν ἐκύτταζαν δρόσων τους ἄλλα πάντοτε ἐμπρός των. Τὰ μεγάλα κατορθώματά των, τὰ κατορθώματα τοῦ παρελθόντος ήσαν δι' ἐκείνους τὸ νέον, ἦτο τὸ ἀποτέλεσμα τῶν «περιπτειῶν των». Είνε ἀδύνατος ἡ

στατική διατήρησις οίασδήποτε τελειότητος. Ὡς ανθρωπότης η προχωρεῖ ή διποισθεδραμεῖ· η ἀπόλυτος συντηρητικότης εἶνε ἀντίθετος πρὸς τὴν σύσιαν τοῦ Σύμπαντος. Ἡ θεωρία αὗτη στηρίζεται ἐπὶ τριῶν μεταφυσικῶν ἀρχῶν. Ἡ πρώτη εἶνε ὅτι αὐτὴ η οὐσία τῆς πλήρους πραγματικότητος εἶνε κάτι πεύ γίγνεται διαρκῶς καὶ παρέρχεται: οὐδέποτε μένει στάσιμον. Ἡ ἀντίθετος ἔννοια τοῦ στατικοῦ καὶ ἀκινήτου ἐφείλεται εἰς τὸν Πλάτωνα μὲ τὰς ὑπερκοσμίους καὶ ἀκινήτους του, καὶ εἰς τὸν Ἀριστοτέλην μὲ τὴν ἀκίνητον πρωταρχικήν του σύσιαν τὴν δεχομένην πᾶσαν ποιότητα. Ἡ δευτέρα ἀρχὴ εἶνε ὅτι κάθε πραγματικὸν συμβεβηκός εἶνε κατὰ τὴν ἴδιαν του φύσιν πεπερασμένον· δὲν ὑπάρχει σύνολόν τι τὸ ὅποιον νὰ ἀποτελῇ τὴν ἀρμονίαν ὅλων τῶν δυνατῶν τελειοτήτων. "Ο, τι πραγματοποιεῖται ἀποκλείει αὐτομάτως πᾶν ὅτι ητο δυνατὸν ἀλλὰ δὲν ἔγινε. Ὑπάρχουν συνεπῶς πολλαὶ δυναταὶ τελειότητες μὴ ἐπιδεκτικαὶ συνδυασμοῦ η συνυπάρξεως, πραγματοποιούμεναι ἀπὸ διαφόρους πολιτισμούς. "Αμα δικαὶος φθάσῃ ὁ πολιτισμὸς εἰς μίαν τοιαύτην τελειότητα δὲν τοῦ εἶνε δυνατὸν νὰ παραμείνῃ ἐκεῖ στάσιμος· η συνήθεια διαδέχεται τὴν δημιουργικότητα καὶ ἐπέρχεται η παρακμὴ καὶ βραδεῖα κατάπτωσις, Ἐκτὸς ἐὰν δὲν ἔχουν ἔξαντληθῇ αἱ δημιουργικαὶ πηγαὶ τῆς πρωτοτυπίας καὶ ἐξ αὐτῶν διὰ μεταβολῆς ἐπέλθῃ μετάστασις εἰς ἄλλον τύπον τελειότητος. Ἡ τρίτη δύναται νὰ δνομασθῇ η ἀρχὴ τῆς ἀτομικότητος· εἶνε αὐτὴ η θεωρία τῆς ἀρμονίας τὴν ὅποιαν παραβλέπει τόσον πολὺ η γεωτέρα ἐποχὴ ἐπηρεασμένη ἀπὸ τὴν αἰσθησιαρχίαν. Κατὰ τὸν κ. Whitehead η ἐκ τῶν αἰσθήσεων ἐντύπωσις παρὰ τὴν σπουδαιότητά της ως πρὸς τὴν συνείδησιν ἀνήκει εἰς τὸ ἐπιπόλαιον μέρος τῆς πείρας, ἐνῷ τὰ καθ' ἔκαστον πραγματικὰ γεγονότα τοῦ παρελθόντος εἶνε εἰς τὴν βάσιν τῆς ἀμέσου πείρας μας ἐν τῷ παρόντι: ἀποτελοῦν τὴν πραγματικότητα ἀπὸ τὴν ὅποιαν πηγάζει τὸ καθ' ἔκαστον συμβεβηκός, ἀπὸ τὴν ὅποιαν ἀντλεῖ τοῦτο τὴν αἰσθηματικήν του χροιάν, ἀπὸ τὴν ὅποιαν ἀντλεῖ τὸν σκοπὸν πρὸς τὸν ὅποιον κατευθύνει τὰς κλίσεις του. Τὰ οὕτω αληρονομικῶν μετεβιβαζόμενα εἰς ἡμᾶς καθ' ἔκαστον συμβεβηκότα κυριαρχοῦν τῆς ζωῆς μας, η δὲ μεγάλη ἀρμονία εἶνε η ἀρμονία τῶν αἰωνίων αὐτῶν ἀτομικοτήτων ποὺ συνέχονται ἀμοιβαίως διὰ τῆς ἐνότητος τοῦ βάθους τὸ ὅποιον περιλαμβάνει τὸ πλήθος τῶν μὴ διακεκριμένων συμβεβηκότων τῶν ἀποτελούντων τὸ περιβάλλον μὲ τὸν ἀκαθόριστον αἰσθηματικὸν τόνον του. Τὸ φαινόμενον εἶνε δημιουργημα τῆς καλλιτεχνίας ἔξηγμένον ἐκ τῆς πρωταρχικῆς αὐτῆς πραγματικότητος, δημιουργημα τὸ ὅποιον πρέπει εἰς τὸν παρατηροῦντα νὰ γεννᾷ τὴν ἐντύπωσιν ἀθανάτων ἀτόμων ως ἐκ τῆς βαθείας αἰσθηματικότητος ποὺ θὰ διεγείρει.

Παρὰ τὴν παρουσίαν τῶν ἀνωτέρω ἔξετασθέντων τεσσάρων παραγόντων εἰς τὴν πεπολιτισμένην κοινωνίαν, φαίνεται σὰν νὰ λείπῃ κάπτι· ἔνα εἶδος ἀρμονίας τῶν ἀρμονιῶν η ὅποια νὰ ἀποκλείῃ ἀπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ πολιτισμοῦ τὸν ἀνήσυχον Ἐγωτισμὸν μὲ τὸν ὅποιον πολλάκις ἐπε-

διώχθησαν ἐκεῖνοι. Αὐτὴν τὴν ἀρμονίαν τῶν ἀρμονιῶν ἀποκαλεῖ δούγγραφεὺς «ἡρεμίαν» (εἰρήνην) τῆς ὁποίας ἔργον εἶναι νὰ καταπραΐη τὴν καταστρεπτικὴν ταραχώδη διάθεσιν καὶ νὰ συμπληρωῖ τὸν πολιτισμόν. Η ἡρεμία δὲν εἶναι ξέργητικὸν στοιχεῖον, εἶναι ἐκτάκτως θετικὸν τοιωτον τὸ ὅποιον ἐπιστέψει τὴν ζωὴν καὶ κίνησιν τῆς ψυχῆς· ἡ ἀκριβέστερον: διατηρεῖ τὰς πηγὰς τῆς ἐνεργείας καὶ ταυτοχρόνως κυριαρχεῖ αὐτῶν πρὸς ἀποθύμησεων ποὺ παραλύουν τὴν ἐνέργειαν. Η ἡρεμία κατὰ ταῦτα φέρει μεθ' ἔαυτῆς μίαν ὑπέρβασιν τῆς προσωπικότητας. Τὴν ἔννοιαν τῆς ἡρεμίας ἀντιλαμβανόμεθα καλλίτερον ἐάν ἔξετάσωμεν τὴν σχέσιν αὐτῆς πρὸς τὰς τραγικὰς περιστάσεις ποὺ εἶναι συγυγνωμέναι μὲν τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων. Η ἡρεμία κατανοεῖ τὴν τραγῳδίαν ἡ ὁποία πάντοτε ἀποκαλύπτει ἐν ἰδεώδες διότι δεικνύει τί γίγνεται νὰ εἶναι καὶ δὲν εἶναι, καὶ τί δύναται νὰ εἶναι. Αὐτὸ τὸ αἰσθητικὸν τῆς χρησιμότητος τῆς τραγῳδίας τῆς ζωῆς τὸ ἐννοεῖ ἡ ἡρεμία.

Η γεότης ἀντιλαμβάνεται εὐκολώτερον τὴν ἡρεμίαν ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν ἀρμονίαν τῶν λειτουργιῶν τῆς ψυχῆς πρὸς τοὺς ἴδεώδες σκοπούς ποὺ κεῖνται πέραν πάσης προσωπικῆς ἵκανοποιήσεως. Ομοίως ἡρεμίαν γεννᾷ ἡ συμμόρφωσις πρὸς ἴδεώδη κείμενα πέραν τῶν περιωρισμένων ἀνθρωπίνων μέσων, τὰ ὅποια ἴδεώδη εὑρίσκομεν διατετυπωμένα εἰς τὰς ἡθικὰς ἀρχὰς καὶ τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις καὶ τοὺς θρησκευτικούς θεσμούς τῶν κοινωνιῶν. Εἰς τὴν οὐσίαν τῆς ἡρεμίας περιλαμβάνεται καὶ ἡ ἐπίτευξις τῆς ἀληθείας δηλαδὴ ἡ ἐπίτευξις ἐκείνη τῆς ἀρμονίας τῆς ὁποίας αἱ ἐσωτερικαὶ ἀμοιβαῖαι σχέσεις συγπάγονται ἀλήθειαν.

Γενικαὶ τινες παρατηρήσεις ποιητικῶτατα διατυπώμεναι ἐν σχέσει πρὸς τὴν τελειοποίησιν τοῦ πολιτισμοῦ κλείουν τὸ ἐκτάκτως ἐνδιαφέρον τοῦτο βιβλίον.

M. T.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ

"Ενατον Διεθνὲς συνέδριον φιλοσοφίας.

Κατ' ἀπόφασιν τοῦ διάρκων συμβουλίου τοῦ συγεδρίου ἐν Πράγα κατὰ τὸ 1933, τὸ προσεχές διεθνὲς συνέδριον τῆς φιλοσοφίας θὰ λάβει γώραν εἰς τοὺς Παρισίους κατὰ τὸ ἔτος 1937, ἀπὸ 1 μέχρι τῆς 6 Αὐγούστου, ὥρασθη δὲ ἐπίτιμος πρόεδρος αὐτοῦ ὁ κ. Henri Bergson. Ἡ ἐπὶ τῆς δραγανώσεως τοῦ συνεδρίου ἐπιτροπὴ ἔχει ὡς πρόεδρον τὸν κ. Emile Bréhier. Καίτοι κατὰ καγόνα τὸ διεθνὲς συνέδριον λαμβάνει γώραν ἀνὰ πᾶσαν τετραετίαν, σύχη ἡττον τὸ προσεχὲς συνέδριον ὥρασθη κατὰ ἐν ἔτος ἐνωρίτερον διὰ νὰ συμπέσῃ πρὸς τὴν 300ὴν ἐπέτειον τοῦ «Discours de la Méthode» τοῦ Descartes. Τὸ κύριον πρόβλημα, τὸ διποτὸν θὰ τεθῇ ἐνώπιον τοῦ συνεδρίου θὰ εἶνε, ἢ ἐνότης τῆς μεθόδου εἰς τὰς διαφόρους πνευματικὰς ἐνεργείας, τὸ διποτὸν ἡτο καὶ τὸ πρόβλημα ποὺ ἀπησχόλησε τὸν Descartes. Ὡς καταλληλότερα θέματα πρὸς ἔξετασιν τοῦ προβλήματος τούτου ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ συνεδρίου διετύπωσε τὰ ἔξῆς: I. Ἡ σημερινὴ κατάστασις τῶν περὶ Καρτεσίου μελετῶν. II. Ἡ ἐνότης τῆς ἐπιστήμης: ἡ μέθοδος καὶ αἱ μέθοδοι. Ιστορία τοῦ προβλήματος τούτου εἰς τὴν ἀρχαιότητα, τὸν μεσαίωνα καὶ τοὺς νεωτέρους χρόνους. III. Δογματικὴ καὶ Μαθηματικά. IV. Αἰτιότης καὶ καθοριστικισμὸς εἰς τὴν φυσικὴν καὶ τὴν βιολογίαν. Πιθανότης καὶ στατιστική. V. Αἱ σχέσεις ψυχῆς (πνεύματος) καὶ σώματος. VI. Ἄνδλυσις νοητικὴ (reflexive) καὶ ὑπερβατικότης. VII. Ἡ ἀξία, οἱ γνώμονες (ἡθικοί, κοινωνικοί καὶ καλαισθητικοί) καὶ ἡ πραγματικότης.

Αἱ παραδεδεγμέναι εἰς τὸ συνέδριον γλῶσσαι, κατὰ τὸ ἐπικρατησαν ἔθιμον, εἶνε ἡ γαλλική, ἡ ιταλική, ἡ γερμανική καὶ ἡ ἀγγλική. Πᾶσα ἀνακοίνωσις ἡ αἰτησίς δέσον νὰ ἀπευθυνθῇ πρὸς τὸν κ. E. Bréhier, professeur à la Sorbonne, 40 rue de l'Yvette, Paris.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΕΠΙΚΛΗΤΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠΙΚΛΗΤΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ
ΔΙΕΘΝΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΤΟΝΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΔΙΕΘΝΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

a) ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Rivista Internazionale di Filosofia Del Diritto.

Διευθυνομένη ὑπὸ Giorgio Del Vecchio.

"Ετος XV. Τεῦχος V—VI.

Περιεχόμενα α) "Αρθρα.

Giorgio Del Vecchio, Diritto e Economia.

Moritz Stockhammer, Il concetto estetico del diritto.

Manfredi Siotto - Pintor, Diritto, morale e politica nei rapporti internazionali.

Bruno Brunello, Idee sociali ed economiche nel Rousseau.

β) Σημειώσεις καὶ συζητήσεις.

Giuseppe Capograssi, Per Antonio Rosmini.

Vezio Crisafulli, Nuove pubblicazioni francesi sulla crisi della democrazia e il valore della libertà.

Νεκρολογίας, περιλήψεις, επιθεωρήσεις, βιβλιογραφία κτλ.

Revue Philosophique de la France et de l'Étranger.

Διευθυνομένη ὑπὸ L. Lévy - Bruhl.

"Ετος 60. Τεύχη 9 καὶ 10.

Περιεχόμενα α) "Αρθρα.

L. Robin, L'histoire et la légende de la philosophie.

M. Pradines, Religion et Moralité.

E.Y.D της Κ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

R. Hubert, Le problème moral.

F. Heinemann, Instauratio mentis.

α) Κριτικαὶ ἐπιθεωρήσεις.

A. Koyré, ἐπὶ τοῦ βιβλίου τοῦ Harry Austrin Wolfson: the philosophy of Spinoza.

M. J. Aronson, Ouvrages de Philosophie sociale aux Etats Unis.

*Αναλύσεις, βιβλιογραφία κ.λ.π.

"Ετος 60. Τεύχη 11 καὶ 12.

Περιεχόμενα: α) "Ἄρθρα.

L. Chestow, Athènes et Jérusalem.

R. Mourgue, Une découverte scientifique: le durée bergsonienne.

L. Basso, Conscience scientifique et désintéressement.

β) Κριτικαὶ Ἐπιθεωρήσεις.

A. Gurwitsch, Phychologie du langage.

E. Wolff, La sensation, selon M. Salzi.

*Αναλύσεις βιβλιογραφία κ.λ.π.

Revue de Métaphysique et de Morale.

"Ετος 42. Οκτώβριος 1935.

Περιεχόμενα: α) "Ἄρθρα.

S. Alexander, Valeur et Grandeur.

R. Berthelot, L'astrobiologie et la Pensée de l'Asie.

J. J. Trillat, L'Orientation nouvelle de la Chimie.

β) Κριτικαὶ μελέται.

E. Bréhier, Descartes d'après P. Laberthonnière.

J. Hyppolite, Les travaux de Jeunesse de Hegel d'après des ouvrages récents.

γ) Ζητήματα πρακτικά.

B. Mirkinne-Guetzevich, Corporatisme et Démocratie.

Βιβλιογραφία κλπ. κλπ.

«SCIENTIA» 'Οκτώβριος 1935.

E. Doublet, L'astronomie nautique et les grandes découvertes maritimes du quinzième et du seizième siècle.

F. A. Paneth, Chemische Elemente und Urmaterie.

W. Burridge, The Rhythm of Living Tissues.

Franco Savorgnan, La popolazione dell'Europa.

Νοέμβριος 1935.

W. V. Metcalf, Significance of «Four-dimensional geometry».

F. A. Paneth, Chemisme Elemente und Urmaterie (τέλος).

Silvio Ranzì, I problemi della moderna Embriologia.

E. Angier, Les mécanismes et les faits de conscience.

Amelia Hertz, Le rôle de la Religion dans les civilisations pré-grecques.

Δεκέμβριος 1935.

W. Grotian, Ueber die physikalische Natur der Sonnenkorona.

Silvio Ranzì, I. problemi della moderna embriologia (τέλος).

M. Prenant, Vie cellulaire et structure protoplasmique.

Josef Solterer, Reflections on Utility.

Παναγιωτίδου (Γ.), Πλάτων, 1936, 'Αιθῆναι, ἐκδ. οἶκος Δημιτράκου.

Enriques (F.), Signification de l'histoire de la pensée scientifique, Paris, Hermann 1934.

Rey (Abel), Les Mathématiques en Grèce au milieu du V. siècle, Paris, Hermann 1935.

Vleeschauer (H-J de), La deduction transcendante dans l'œuvre de Kant, τόμ. I, Paris, Champion 1934.

- Jansen (Bernard), *La philosophie religieuse de Kant*, μετάφρ. ἐκ τοῦ γερμ. Paris, Vrin 1934.
- Studies in the history of ideas, Δημοσιευόμεναι ὑπὸ τοῦ φιλοσοφικοῦ τμήματος τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κολομβίας, τόμ. III, Νέα 'Υόρκη Τυπογρ. Πανεπ. Κολομβίας 1935.
- Leon (Philip), *The Ethics of Power or the Problem of Evil*. London, Ge. Allen & Unwin 1935.
- Covotti (Aurelio), J. Presocratici Saggi, Napoli, Rondinella Alfredo, 1934.
- Christiansen (Br.), *Der neue Gott*. München, Felsen Verlag, 1934.
- Draghicescu (D.), *Vérité et révélation II. Vers une nouvelle idée de Dieu*, Paris, Alcan, 1935.
- Dwelschanvers (G.), *L'étude de la pensée, méthodes et résultats*, Paris, Téqui, 1934.
- Ehrlich (W.), *Grundzuge zur Rechtsmeraphysik*, Halle, Niemeyer 1935.
- Ey (H.), *Hallucination et délire*, Paris Alcan, 1934.
- Farney (R.), *La religion de l'empereur Julien et le mysticisme de son temps*, Alcan Paris, 1934.
- Fauré Frémiet, *Pensée et recréation*, Paris, Alcan 1935.
- Foster (M. B.), *The political philosophies of Platon and Hegel*, Oxford, Clarendon, 1935.
- Frere (H.), *La morale et la moralité comme ordination de valeurs*, Bruxelles, Labor.
- Geymuller, *Swedenborg et les phénomènes psychiques*, Leroux, Paris.
- Gurvitch (G.), *L'expérience juridique et la philosophie pluraliste du droit*, Paris, Pedone, 1935.
- Henry (P.), *S. J. Plotin et l'occident, etc.* Louvain, Spicilegium 1934.
- Hunter (Jaume Serra), *Dr Sentit i valor de la nova filosofia*, Barcelona, 1934.
- Janet (Pierre), *Les débuts de l'intelligence* Paris, Flammarion, 1935.
- Jean (Pierre), *Dieu ou la physique? La vie et les dogmes*, Paris Corréa 1935.
- Jolivet (R.), *L'intuition intellectuelle et le problème de la metaphysique* (Archiv. de Philos. XI), Paris, Beauchesne, 1934.
- Krauss (St.), *Der seelische Konflikt. Psychologie und existentialie Bedeutung*, Stuttgart Enke, 1933.
- Lacape (R. S.), *La notion de liberté et la crise du determinisme*, Paris, Hermann, 1935.
- Litt (Th.), *Philosophie und Zeitgeist*, Leipzig, Meiner, 1935.

- Lombbeck (C.—L.), *Essay on the foundation of cognition*, Copenhague, Levin et Munksgaard et Londres, Williams et Norgate 1935.
- Toūlīdīou, *The structure of our apprehension of reality* αὐτόθι.
- Toūlīdīou, *Government by the principle of moral justice*, αὐτόθι.
- Lossky (N.—O.), *Intellectual intuition of ideal being*. Bull. de l'Ass. russe pour les rech. scient. à Prague N. 1, 1934.
- Lubac (E.), *Le cycle de l'inconscient*, Paris, Alcan 1934.
- Luce (A.—A.), *Berkeley and Malebranche. A study on the origin of Berkeley's thought*. Oxford Un. Pr.
- Messer (A.), *Glauben und Wissen. Geschichte einer inneren Entwicklung*. München Reinhardt, 1934.
- Miéville (Henri—L.), *Nietzsche et la volonté de puissance*, Lausanne Payot 1934.
- Mitchell (sir W.), *The quality of life*, London 1933.
- Branché (R.), *La notion de fait physique*, Paris, Alcan.
- Toūlīdīou, *Le rationalisme de Whewelle*, αὐτόθι.
- Halbwachs (M.), *Les cadres sociaux de la Mémoire*, αὐτόθι.
- Marinesco (G.) et Kreindler (A.), *Des reflexes Conditionnels. Étude de physiologie morale et pathologique*, αὐτόθι.
- Léofard (G.), *L'intelligence et les formes extérieures du Corps*, αὐτόθι.
- Mondolfo (R.), *L'infinito nel pensiero dei Greci*. Firenze, Le Moncier 1934.
- Nicolle (Ch.), *La nature, Conception et morale biologiques*, Paris, Alcan 1934.
- Nordenholz (A.), *Scientologie. Wissenschaft von der Beschaffenheit und der Tauglichkeit des Wissens*. München, Reinhardt, 1934.
- Orestano (F.), *Verità dimostrate. Saggi di filosofia critica*, Napoli, Rondinella 1934.
- Orman Quine (Willard van.), *A system of logistic*, Harvard U. P. Cambridge, Mass. 1934.
- Palo (Angelo Quarto di), *Sintesi di un sistema filosofico*, Roma, Maglione 1933.
- Passage (Henri du), *Morale et Capitalisme*, Paris Flammarion 1935.
- Piesch (Herman), *Meister Eckhards Ethik*, Luzern, Vita Nova, 1935.
- Reichenbach (H.), *Wahrscheinlichkeitslehre*, Leiden, Sijthoff, 1935.
- Renard (R—G.), *Thomisme et Droit Social*, Paris Sirey, 1934.
- Schrecker (P.), *G. W. Leibniz. Lettres et fragments inédits etc.* Paris, Alcan 1934.
- Sciaccia (M.—F.), *Studi sulla filosofia antica*, Napoli, Perella, 1935.
- Servien (Pius.), *Principes d'esthétique*, Paris, Boivin.

- Stella (Luigia A.), *Influssi di poesia, d'arte hellenica nell'opera di Platone. Platone e il teatro greco, I, II, III*, Milano, Popolo d'Italia, 1934.
- Talhontes (J. de) (*καὶ διανοεῖται*) *Etudes de métaphysique et de logique*, Paris, Beauchêne 1935.
- Ventura (M.), *La philosophie de Saadi Gaon*, Paris Vrin, 1935.
- Verrier (R.), *Le Positivisme russe et la fondation de la Sociologie*, Paris, Alcan 1934.
- Whittaker (Th.), *Reason. A philosophical essay with historical illustrations* (Comte, Mille, Schopenhauer, Vico, Spinoza) Cambridge U. P. 1934.
- Robin (L.), *Platon*, Paris Alcan.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΖΑΡΟΥ